

Mielenterveyskuntoutujien klubitalot – yhteisön tukea ja yksilöllistä kuntoutumista

Hietala-Paalamaa O, Hujanen T, Härkääpää K, Reuter A
Avustustoiminnan raporteja 20, 2009, Raha-automaattiyhdistys, Helsinki

Outi Hietala-Paalamaa, VTM

Kristiina Härkääpää, dos.

Kuntoutusalan tutkimus- ja kehittämiskeskus

Kuntoutussäätiö

Klubitalot maailmalla 2009 (2005)

- **Toiminnassa 334 (326) klubitaloa**
- **Valtaosa 226 (225) Pohjois-Amerikassa**
- **Eurooppalaisia klubitaloja 66 (72)**
- **Aktiivisia jäseniä yli 55 000**
- **ICCD kerää tietoja klubitalotoiminnan vaikutuksista ja tukee tutkimusta**

Lähde: ICCD toimintakertomus 2008

Klubitalot Suomessa

- **1995: ensimmäinen klubitalo Tampereelle**
- **2000: ensimmäinen suomalainen tutkimus (Hietala ym. 2000) – 6 klubitaloa, jäseniä 500-600**
- **2005: klubitaloja 18, jäseniä n. 2300**
- **2009: klubitaloja 22 (30 % eurooppalaisista klubitaloista)**

- **rahoittajina: RAY ja kunnat**

Tutkimuksen tavoitteet

(rahoitus: RAY)

Tavoitteena selvittää:

- klubitalojen jäsenistö ja millaisiin elämänhallinnan tarpeisiin jäsenyys vastaa
- keskeisten toimintamuotojen toteutuminen, kehittämistarpeet ja yhteistyö
- osallistumisen vaikutukset jäsenten hyvinvointiin, elämänhallintaan ja sosiaaliseen integraatioon
- klubitalotoiminnan taloudelliset vaikutukset

... ja lähestymistapa

- **Lähestymistapa moni- tai sekametodinen (mixed methods approach)**
- **Kvanti- ja kvalitatiivisen tiedon keruu sekventiaalisesti**
 - **lomakekyselyt ja ryhmähaastattelut klubitaloille**
 - **uusien ja pitkäaikaisten jäsenten lomakekyselyt**
 - **uusien jäsenten yksilöhaastattelut**
 - **kysely kuntien mielenterveystyöstä**

Lomakekyselyt ja haastattelut

1. Klubitalojen lomakekysely: $n = 18$ - jäsenistö, osallistuminen talon toimintaan, millaisiin tarpeisiin pyritään vastaamaan, toiminnan osa-alueet ja painotukset, kehittämistarpeet
2. Ryhmähaastattelut (5 klubitaloa) - toiminnan toteutuminen ja ongelmat, yhteistyö
3. Uusien jäsenten alkukysely: 2005-06 liittyneet noin 2 kk jäsenenä olleet, $n = 308$, joista 187 vastasi (61%)
4. Uusien jäsenten seurantakysely: noin vuoden kuluttua alkukyselyyn vastaamisesta, $n = 103$ (56%)
5. Uusien jäsenten alku- ja seurantahaastattelut, $n = 19$
6. Pitkäaikaisten jäsenten lomakekysely: $n = 294$ (15%)
 - Jäsenten lomakekyselyissä selvitettiin mm. sosiaalisia suhteita, kokemuksia klubitalotoimintaan osallistumisesta, psykososiaalista toimintakykyä, terveyspalvelujen käyttöä ja terveyteen liittyvää elämänlaatua.

Kuntoutussäätiö

Klubitaloille suunnattu kysely

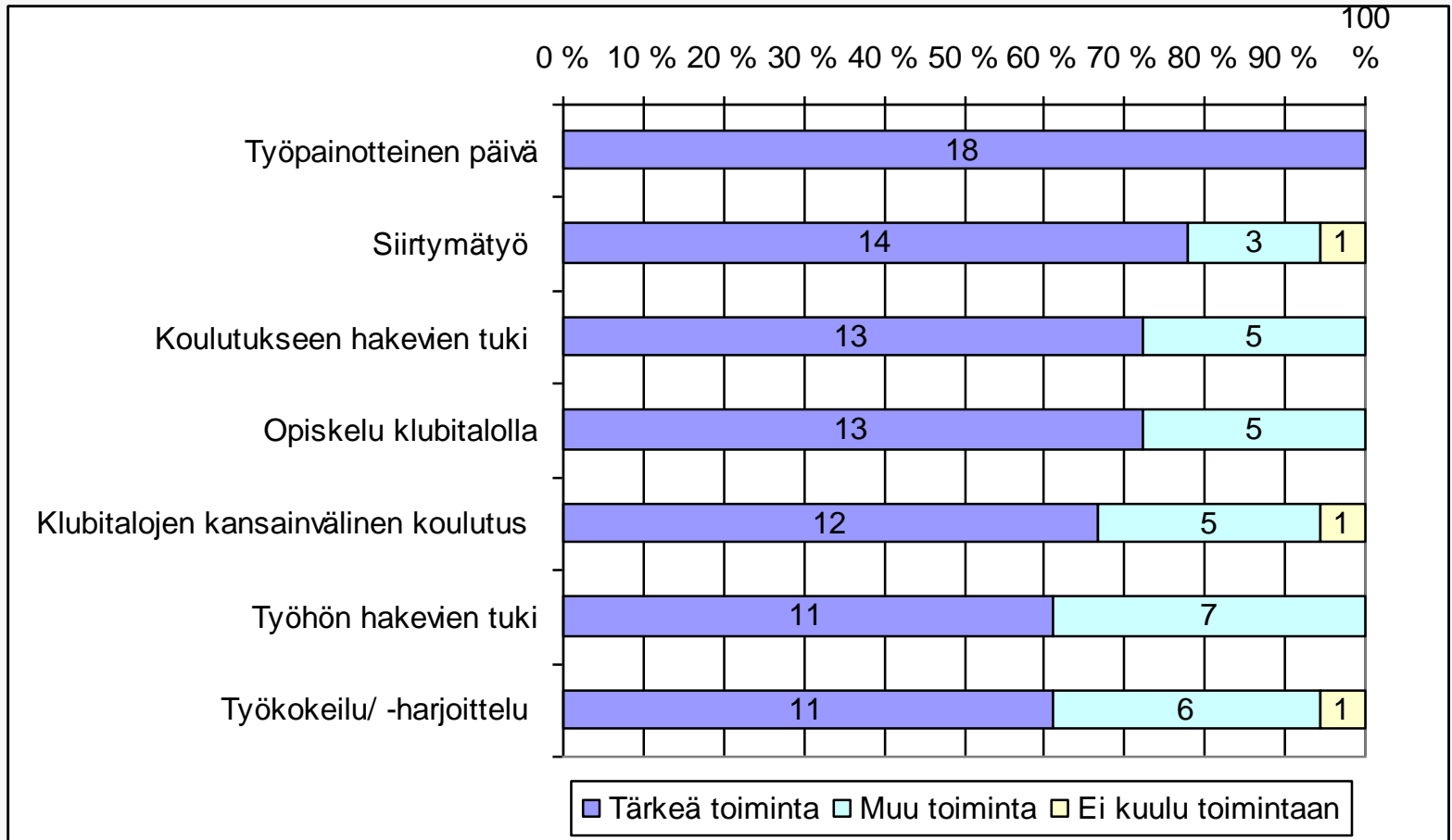
Klubitalojen toimintaa koskevia tunnuslukuja

- **Jäsenmäärän vaihteluväli 50- 552**
- **Aktiivisia jäseniä 30-100%**
- **Ikä 31-50 v, 50 % naisia**
- **Osallistuminen talon toimintaan 2-5 tuntia/pv**
- **Siirtymätyöohjelma 14 talossa**
- **Siirtymätyöpaikkoja 69, työssä 101 jäsentä (vrt. v. 1997 – 4, 1999 – 26, 2001 – 87)**
- **17 taloa toteutti standardeissa mainittuja klubitalojen ydintoimintoja**
- **8 sertifioitua taloa**

Työhön ja koulutukseen liittyvien toimintamuotojen tärkeys

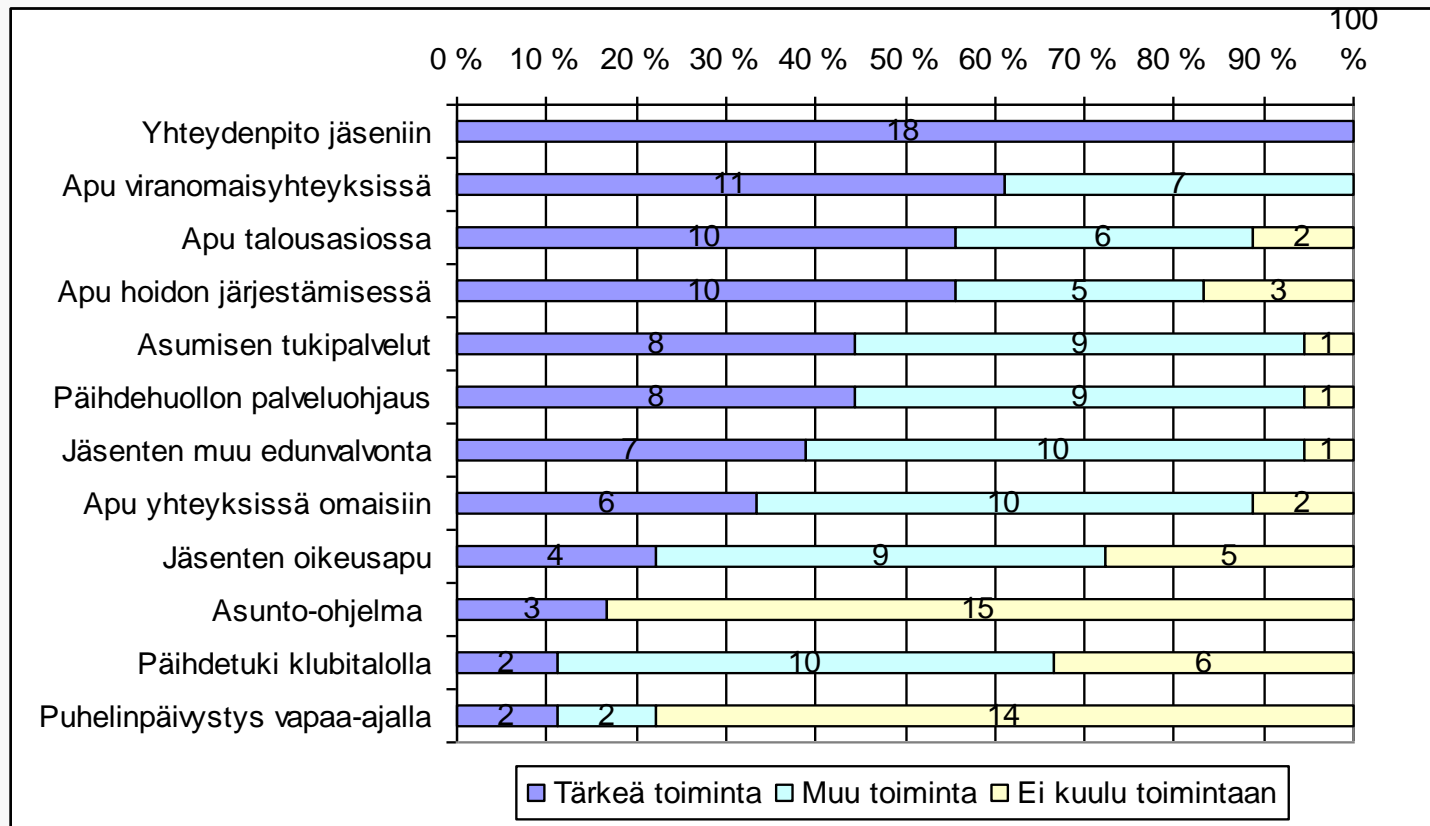
- klubitaloille suunnattu kysely

Kuntoutussäätiö

Jäsenten avustamiseen ja edunvalvontaan liittyvien toimintamuotojen tärkeys

- klubitaloille suunnattu kysely

Kehittämistavoitteita

- klubitiloille suunnattu kysely (n = 16)

Kehittämistavoitteet yleisyysjärjestyksessä	% (n)
Henkilökunnan lisääminen	75 (12)
Rahoituksen kehittäminen	50 (8)
Henkilökunnan ja/tai jäsenten koulutus	38 (6)
Tilojen ja/tai kaluston parantaminen	31 (5)
Siirtymätyö	25 (4)
Sertifiointi	19 (3)
Vapaa-ajanohjelman kehittäminen	19 (3)
Tiedotus	13 (2)

Mikä lisää hyvinvointia?

- Mulla ensimmäinen, mikä kuntouttaa on se, että tulee tänne. Ei varsinaisesti pakko ole tulla, mutta toisaalta täytyy. Aamulla täytyy nousta ylös ja lähteä liikkeelle ja olla täällä tietty aika. Se on perusasia, mikä kuntouttaa. Jos on useamman päivän pois, niin siinä ei ole sitä säännöllisyyttä. Klubi kuntouttaa pelkästään sillä, että siellä käydään.
- Taidot, mitkä tuntuivat olevan ihan kateissa, niin ne alkavat elpyä, uskaltaa ryhtyä vaikka pöytäkirjanpitäjäksi tai puheenjohtajaksi. Siitä saa suurta mielihyvää, kun huomaa, että pystyy. Toisaalta täällä on tosi hyvä, kun täällä ei ole mitään pakkoa. Saa sanoa, että mä en jaksa.
- Se on kuntouttavaa kun onnistuu ruokkimaan kolmisenkymmentä ihmistä. Me aloitetaan aamulla tyhjästä ja kello 12 siinä on kaikki laadut vierekkäin. Siinä ammennetaan kauhalla tyytyväisille ihmisille ruokaa. Siinä on jotain tosi hienoa ruokkia iso joukko ihmisiä.

(Ryhmähaastattelu 10.5.2006.)

Jäsenille suunnatut kyselyt

Keitä uudet ja vanhat jäsenet ovat?

Kuntoutussäätiö

	uudet (n = 181)	vanhat (n = 294)
Keski-ikä	38 v (18-64)	43 v (23-77)
Naisia	53 %	55 %
Yksineläviä	67 %	62 %
Eläkkeellä/ktuella	81 %	82 %
Ammattikoulutus*	60 %	68 %
Terveys**	54 %	55 %
Skitsofrenia	40 %	47 %
Depressio	42 %	38 %
2-3 mt-diagnoosia	36 %	34 %

* korkeakoulututkinto 7 % ja 9 %; ** hyvä/melko hyvä

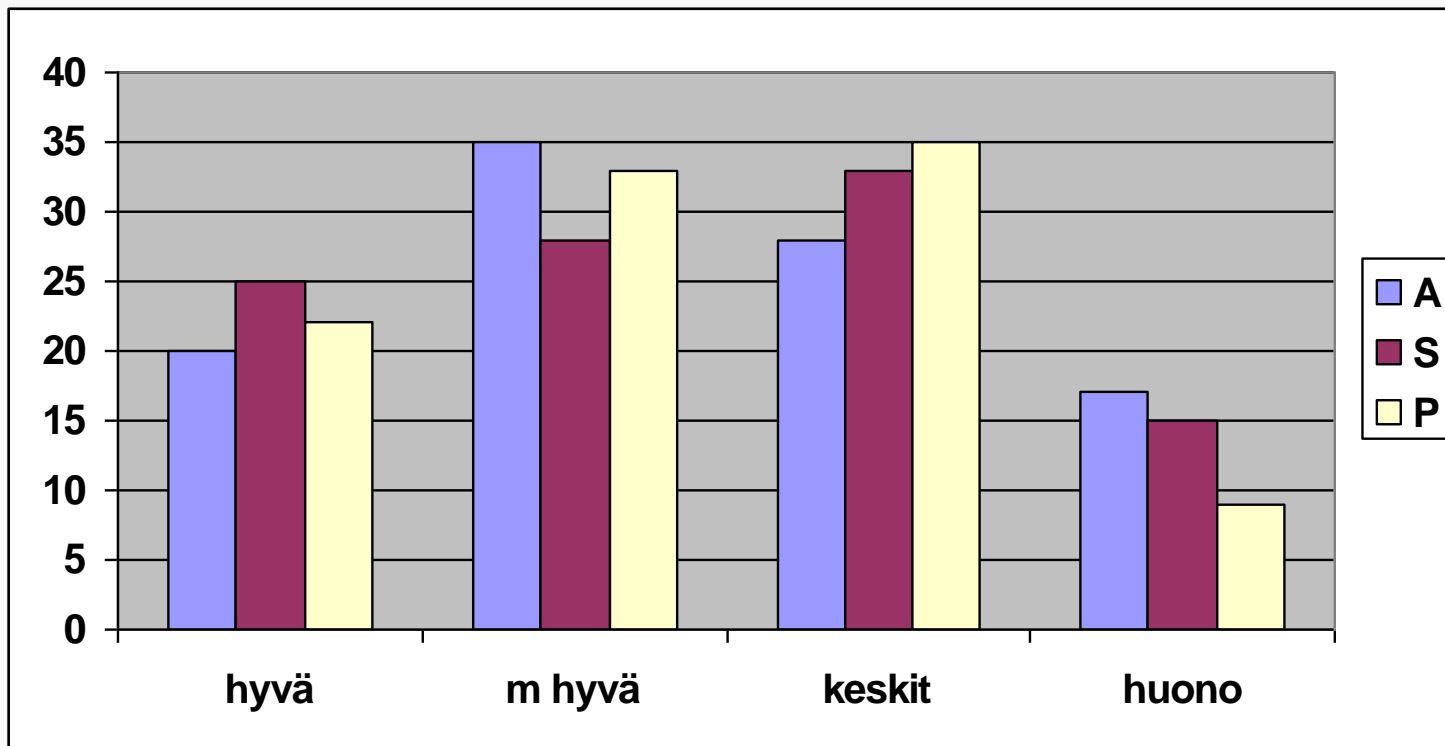
Mitä odotetaan ja mistä on hyödytty?

	odotukset (erittäin tärkeä)	hyödyt (paljon)
Mielekäs tekeminen	49 %	40 %
Itseluottamuksen ja itsetunnon kohentuminen	49 %	32 %
Säännöllinen päivärytmi	48 %	42 %
Tuki arjessa selviytymiseen	38 %	34 %
Uudet ystävät	38 %	32 %
Apu työllistymiseen / koulutukseen	26 %	12 %

Koettu terveydentila, %

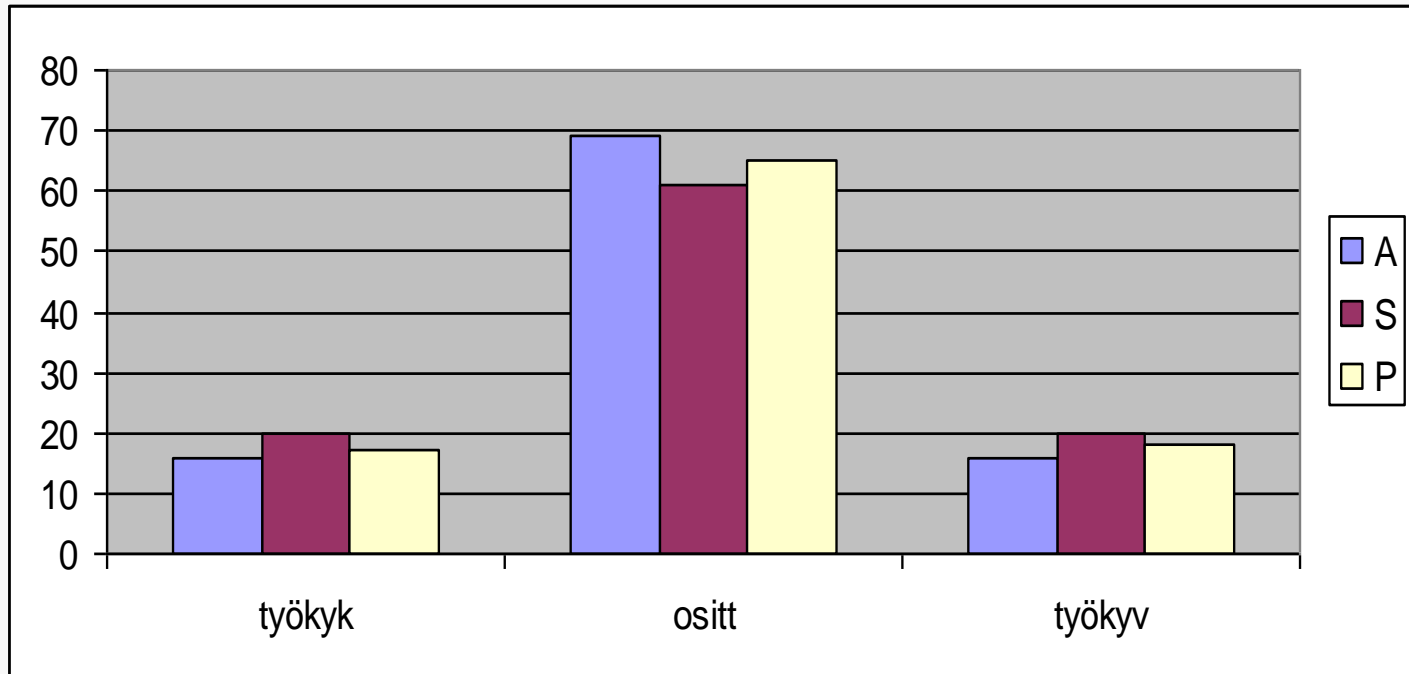
A = alkutilanne, S = seuranta, P = pitkäaikaiset jäsenet

Koettu työkyky, %

A = alkutilanne, S = seuranta, P = pitkäaikaiset jäsenet

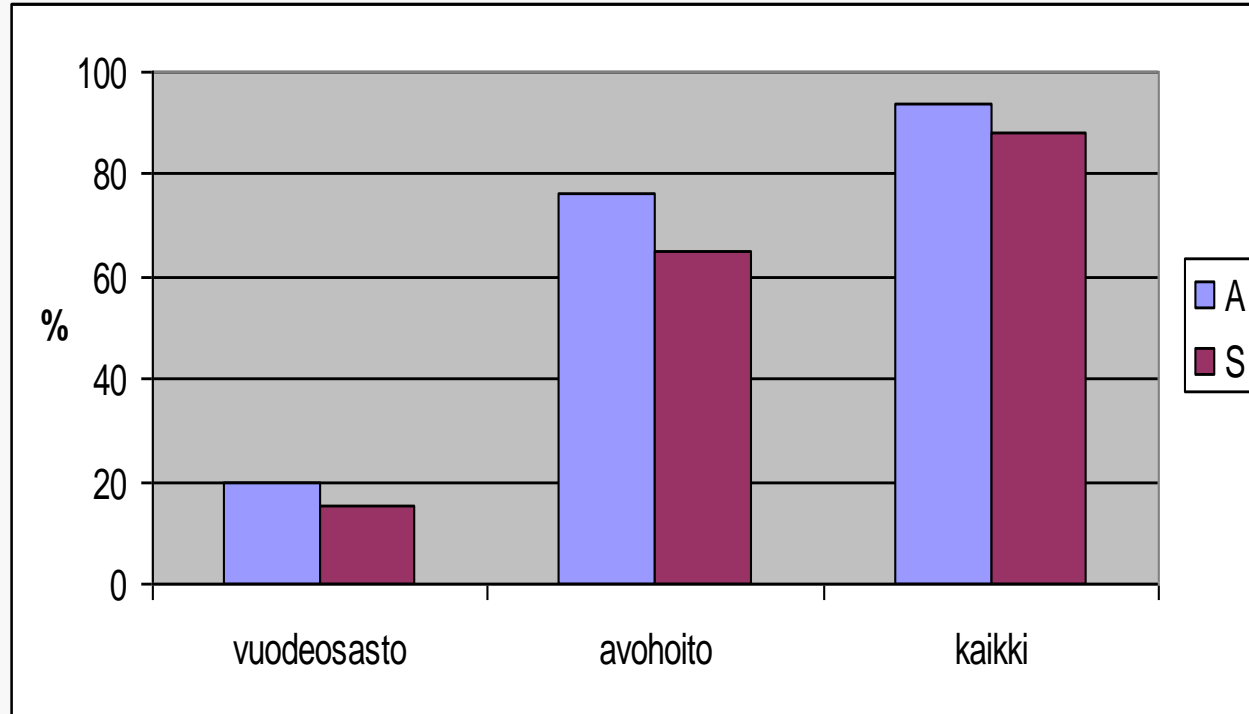

Mielenterveyspalvelujen käyttö - jäsenkyselyt

Mt-palvelujen käyttäjät, %

A = alkutilanne, S = seuranta

Klubitalotoimintaan orientoituminen - Jäsenten seuranta haastattelut

Tasainen orientaatio

– sopivasti seuraa ja tekemistä

- **asettuminen pysyvästi talon toimintaan, tyytyväisyys tarjottuihin mahdollisuuksiin**
- **arkeen uudenlaista sisältöä ja ryhtiä, mutta myös**
- **vahvistusta omille kyvyille ja valmiuksille**
- **vertaisuuden kokemukset, ystävystyminen**

- ”Myös lapset voi tosi hyvin ... Nyt kun mä olen paremmassa kunnossa ja ne on saanut semmoisen rauhallisen elämän ... se arki pyörii sutjakkaasti, niin me kaikki voidaan tosi hyvin”
- ”Tämä työ täällä on ollut mulle henkireikä, että tuntee olevansa tarpeellinen.”
- ”Kyllä täällä enemmän näytetään kuin työyhteisössä, paljon enemmän. Tuntuu, että kaikilla kun on ongelmia, niin ei ole mitään peiteltävää.”

Vahvistuva orientaatio

– kiinnostavia haasteita ja kasvun mahdollisuuksia

- mielekäs tekeminen, päivärytmi, uusiin ihmisiin tutustuminen, uusien (klubitalolle tarpeellisten) taitojen ja tehtävien oppiminen
- valtaistumisen sävyttämä kuntoutuminen – kannustusta ja arvostusta
- tarvittaessa mahdollisuus ”aloittaa alusta” sairaalahoidon jälkeen
- ”Aluksi mulla oli hirveän suuri tekijä, että pääsin tekemään just niitä atk-hommia. Se auttoi siinä alussa motivoitumaan. Niin sanottuja oikeita töitä.”
- ”Mulle tämä on ollut tosi tärkeä paikka ja olen tykännyt käydä. Silloin kun oli se paha masennuskausi, niin jos ei olisi tullut täällä käytyä, en sitten tietäisi, mitä olisi tapahtunut, itselle ollut tosi hyvä.”

Heikkenevä orientaatio

– turhautumisen kautta toiminnasta irrottautumiseen

- **lopettaneet tai lopettamassa klubitalon toimintaan osallistumisen**
- **tyytymättömyys klubitalon tarjoamiin mahdollisuuksiin ja omaan etenemiseen**
- **oma halu työllistyä koettiin itsekkääksi ja epäsovivaksi talon toimintaidean ja yhteisöllisyyden kannalta**
- **jos oma mielenterveys koettiin epävakaaksi tai sairastuttiin, klubitralolta ei saatu tai haluttu tähän tukea (jäätin pois)**
- **toiminta koettiin yksipuoliseksi, haasteettomaksi, sosiaaliset suhteet pinnallisiksi, työkeskeisiksi tai huolta aiheuttaviksi**
- ”Kyllä siitä aluksi oli hyötyä, mähän olin ollut kaksi vuotta päiväkeskuksessa ja se alkoi tuntua puuduttavalta. Sitten tulin klubitralolle, mutta vähitelleen sekin muuttui liian rutiiniksi. Ajattelin, että pitää mennä eteenpäin, ettei juutu liikaa rutiineihin ja jää paikalleen. Klubitralo tarjosi alussa säännöllisyyttä ja toi hyvällä tavalla rutiinia päivärytmiin jne. tulin siellä aluksi pirteämmäksi.”

Toiveita ja kehittämishaasteita:

- TASAINEN ORIENTAATIO:
- Toimintaan osallistuminen itsessään keino arjen kohentamiseen niin perusasioissa (päivärytmi, ruoka, puhtaus) kuin tekemisen, itsensä toteuttamisen ja pätemisen suhteen. Samastuminen toisiin jäseniin palkitsevaa.
- Odotus: jatkuvuus, turva, ylläpitäminen
- Tuki: yhteisöllinen/henkilökunta ja jäsenet

Toiveita ja kehittämishaasteita:

- VAHVISTUVA ORIENTAATIO:
- Toimintaan osallistuminen mahdollistaa omien ideoiden ja aloitteiden kehittelyn sekä yksilöllisten haasteiden ottamisen, joihin saa tukea niin muilta jäseniltä kuin henkilökunnalta. Samastuminen tiettyihin jäseniin ja osaryhmiin.
- Odotus: avautuvia mahdollisuuksia, omien voimien arviointia ja kokeilua
- Tuki: yhteisöllinen ja yksilöllinen yhdessä /jäsenet ja henkilökunta

Toiveita ja kehittämishaasteita:

- HEIKKENEVÄ ORIENTAATIO:
- Toimintaan osallistuminen lievittää aluksi yksinäisyyttä, mutta sitten se koetaan yksipuoliseksi, haasteettomaksi ja kyllästyttäväksi. Suhde jäsenistöön ristiriitainen, olo ulkopuolinen.
- Odotus: uudistaa ja vahvistaa suhdetta työelämään/koulutukseen ja sukulaisiin/ystäviin talon ulkopuolella
- Tuki: yksilöllinen/henkilökunta

Lopuksi

- **Klubitalojen määrä ja jäsenmäärä moninkertaistunut 10 vuodessa**
- **Toiminta painottuu klubitalossa tehtävään työhön, sen sijaan siirtymätyö ja itsenäinen työllistyminen vähäistä**
- **Keskeisinä kehittämistarpeina henkilöstön lisääminen ja rahoituksen jatkuvuuden turvaaminen**
- **Hyvinvointivaikutukset (muutokset) vaatimattomia terveyspalvelujen käyttöä lukuun ottamatta**
- **Klubitalon toimintaan osallistumisen merkitykset ja kokemukset yksilöllisiä ja yhteydessä arjen sosiaaliseen järjestykseen/sosiaalisiin suhteisiin – keskeisenä vahvuutena yhteisöllisyys**
- **Klubitaloilla selvä ja tärkeä merkitys mielenterveyspalvelujen osana ja järjestelmän tuottamien palvelujen täydentäjänä**